

Admiraalzeilen

Vanaf de oprichting van de Stichting Stamboek Ronde- en Platbodemjachten in 1955 was het gebruikelijk dat jaarlijks tijdens een reünie het admiraalzeilen een zeer belangrijk onderdeel zo niet de kern van de festiviteiten vormde. Vanaf dat moment - beter ware uit te gaan van 1953 toen de zich nog Commissie Stamboek noemende initiatiefgroep op 4 en 5 juli een reünie organiseerde te Grouw - worden in allerlei gesprekken veel woorden gewijd aan het formeren, het saluut, de front- en kiellinie, enz.

Het blijkt tijdens diverse reünies evenwel steeds vaker, dat nieuwe donateurs van de Stichting c.q. leden van de vereniging weliswaar keurig deelnemen aan een dergelijke activiteit, maar zich van de historie van het admiraalzeilen in het algemeen en de traditie binnen de ronde- en platbodem gelederen geen duidelijke voorstelling kunnen maken.

Daarom in dit artikeltje een korte schets van een en ander.

Duidelijk mag zijn dat het opnieuw in ere herstellen van deze vorm van het gegroepeerd uitvoeren van manoeuvres stamt uit veel eerder tijden. In het standaardwerk „Ronde- en Platbodemjachten” onder redactie van T. Huitema wordt aangegeven dat reeds in de twaalfde eeuw schippers op eigen initiatief „in admiraalschap” voeren om op die wijze beter bestand te zijn tegen aanvallen van zeerovers en andere vijanden.

Wat aanvankelijk min of meer uit nood werd geboren werd later tot vermaak gedaan. Vooral bijzondere gebeurtenissen vormden wel eens de aanleiding het admiraalzeilen met

Admiraalzeilen

ofwel „georganiseerd schipperen”

grote pracht en praal te doen plaatsvinden.

Ernst Crone wijst in zijn „Geschiedenis der jachthaven en de zeilsport te Amsterdam” op dergelijke evenementen in 1580 ter gelegenheid van het bezoek van Willem van Oranje aan Amsterdam en dat van Maria de Medici in 1638 alsmede het eerbetoon aan tsaar Peter de Grote in respectievelijk 1697 en 1717.

In zijn „Historische Cronyk of beschrijvinghe van Oud en Nieuw Sneek” (1772) beschrijft Eelco Napjus dat het admiraalzeilen voor de Sneker burgerij een regelmatig terugkerend waterfeest is. Dit moge blijken uit het feit dat een dergelijk festijn reeds op 8 maart 1767 plaatsvond (indien er geen ijs in de sloten ligt) ter gelegenheid van de verjaardag van stadhouder Willem de Vijfde.

In het door H. Halbertsma geschreven boek „Sneeker Hardzeildag” wordt zelfs een document afgedrukt waarin de „noodige bepalingen bij de zeil-partij, voor woensdag 11 mei 1814” worden beschreven. Deze richtlijnen, bestaande uit 10 artikelen, vormen de eerst bekende primitieve proeve van een reglement voor het admiraalzeilen.

De primitiviteit blijkt bijvoorbeeld uit de omschrijving in artikel 8 dat luidde: „De molen van Stam voorbij zijnde, salueerd den admiraal de stad, en zulks wordt insgelijks door de overigen gedaan.”

Zoals ook nu nog te doen gebruikelijk worden dergelijke regels veelal door de praktijk vervolmaakt en op een gegeven moment aan het papier toevertrouwd. In 1868 verscheen daarom het „Reglement op het admiraalzeilen te Sneek”.

Als we dan een fikse sprong in de geschiedenis maken naar het reeds genoemde moment 4 juli 1953, dan is het enerzijds frappant maar anderzijds vanzelfsprekend dat op dat moment voor het eerst sinds lange tijd volgens hetzelfde protocol onder gezag van wijlen oud-voorzitter en het ere-bestuurslid van de Stichting Ronde- en Platbodemjachten de heer

C. H. W. van Waning in Grouw op het Pikmeer admiraalzeilen plaatsvindt.

Dat moment is een begin van een traditie die, zoals ik reeds aangaf, tot op de dag van vandaag voortduurt.

Degenen die over deze historie meer willen weten kunnen in de reeds genoemde boeken, maar ook in „Het water op”, uitgegeven t.g.v. het eeuwfeest van het K.N.W.V., waarin eveneens een oud-voorzitter van de Stichting de heer Frans Jorissen een uitgebreide beschrijving geeft van de ontwikkeling van de pleziervaart van de 17e eeuw tot de tweede wereldoorlog, meer gegevens vinden.

Ook de monografie „De onverwachte gevolgen van een ondoordacht idee” geschreven door C. J. W. van Waning geeft zeer uitgebreide informatie. Deze zelfde Van Waning is ook de schrijver van het thans nog steeds door de stichting officieel gehanteerde „Reglement Admiraalzeilen”. Een reglement dat gebaseerd is op een historische analyse van drs. Halbertsma.

Enige jaren later heeft opnieuw een oud-voorzitter van de Stichting, de heer Waller, zorg gedragen voor het vastleggen van de zgn. Waller-weef manoeuvre. Een manoeuvre waarbij twee eskaders in frontlinie op elkaar invaren en elkaar aan de „goede” kant (bakboord op bakboord), dus stuurboord uit, passeren.

Voor degenen die de laatste jaren

concreet hebben deelgenomen aan het admiraalzeilen zullen deze reglementen deels bekend maar ook deels volstrekt onbekend voorkomen.

Voor het manipuleren met diverse seinvlaggen en het laten horen van hoornsignalen is veelal achterwege gelaten. In de praktijk blijken namelijk de kleinere schepen onmogelijk aan een dergelijke opgave te kunnen voldoen vanwege het ontbreken van de benodigde bemanningsleden en omdat de nodige voorzieningen (vlaggelijnen e.d.) bij deze kleinere schepen niet aanwezig zijn.

Om die reden is het vooral de onvolprezen Jan Arnold Bik geweest, die een vereenvoudiging van de signalen heeft doorgevoerd.

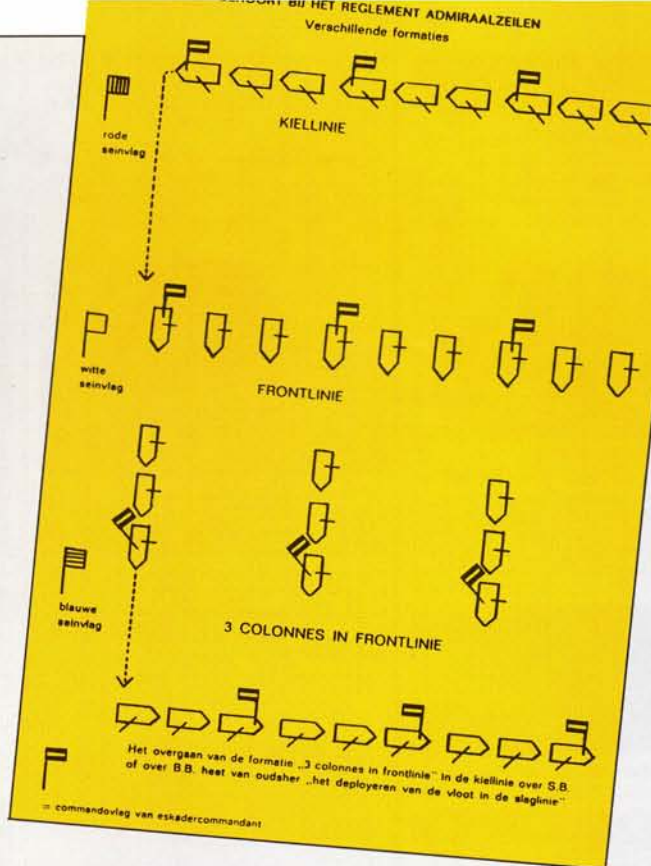
Bovendien zal het een ieder opvallen dat de veelgebruikte term „zeilende” helaas in de praktijk ook niet al te veel opgeld meer doet.

Desondanks is en blijft het admiraalzeilen een schitterend schouwspel, met de nadruk op spel en met een langjarige, beter eeuwenlange, traditie.

Iedere deelnemende schipper kan tezamen met de bemanning zijn schipperskunst bewijzen door zo goed mogelijk zijn of haar rol in het spel te spelen, zowel qua manoeuvres als qua uitmonstering.

Misschien wordt het wel eens tijd dat een kleine groep ingewijden een actualisering uitwerkt voor het hedendaagse admiraalzeilen. Het is en blijft de moeite waard.

TEKST: RIENK SMIT
FOTO'S: THEO KAMPA

REGLEMENT ADMIRAALZEILEN

Verdeling in eskaders

Artikel 1

De vloot wordt verdeeld in een aantal eskaders, ieder zo mogelijk bestaande uit schepen van hetzelfde of overeenkomstige type.

Ieder eskader wordt gecombineerd door een vlagofficier, waarvan de positie en vlakvoering telkenmale ter plaatse zal worden bekendgemaakt.

Zeilnummers

Artikel 2

Indien aan de deelnemende schepen een nummer wordt uitgereikt, aanwijzende ieders plaats in de verschillende eskaders, dan worden deze nummers als volgt gevoerd:

Eerste eskader:

in het voorlijk van het zeil bij de klauw van de gaffel;

Tweede eskader:

aan het achterlijk van het zeil, een halve meter boven de giek;

Derde eskader:

aan het achterlijk van het zeil, een meter onder de nok van de gaffel;

Vierde eskader:

aan het voorlijk van de fok, een meter boven de hals;

Vijfde eskader:

aan het voorlijk van de fok, een meter beneden de hijs;

Zesde eskader:

aan het voorlijk van het zeil, een meter boven de hals;

Zevende eskader:

aan het achterlijk van de fok, een meter boven de schoothoek.

Vlagvoering

Artikel 3

De natievlag wordt van de achtersteven

of van de top van de achterste mast gevaren. Bij een bezoek van een lid van het Koninklijk Huis wordt zoveel mogelijk een oranjewimpel in de top van de mast gevoerd. Een rood-wit-blauwe wimpel kan steeds worden gevoerd. Tijdens de vaart worden geen pavoiseervlaggen gevoerd. De schepen, welke geen commandovlag voeren, varen onder hun eigen clubwimpel.

Seinen

Artikel 4

Als waarschuwingsein wordt door de vlagofficier, commanderende het eerste eskader, voor iedere manoeuvre een schot gelost, dan wel een lange stoot op de hoorn gegeven, en onmiddellijk daarna een seinvlag gehesen. Dit vlaggesein wordt herhaald door de vlagofficiëren der andere eskaders.

De manoeuvre wordt uitgevoerd wanneer de seinvlag half wordt gestreken.

Bij neerhalen van het sein wordt dezelfde formatie behouden.

Artikel 5

De formatie-seinen zijn:

rode vlag:

eskaders formeren kiellinie

witte vlag:

eskaders formeren frontlinie

blauwe vlag:

vloot formeert frontlinie (ieder eskader vormt 1 colonne in kiellinie).

Artikel 6

De koersseinen zijn:

1 stoot op de hoorn:

vlagofficier gaat stuurboord uit, overige schepen volgen deze manoeuvre;

2 stoten op de hoorn:

vlagofficier gaat bakboord uit, overige schepen volgen deze manoeuvre.

Artikel 7

De overige seinen zijn de volgende:

Het sein tot afvaren wordt gegeven door de vlagofficier van het eerste eskader en wel door het hijsen van het formatiesein: (rode, witte of blauwe vlag).

Oranje vlag betekent:

Admiraal volgen in bestaande formatie.

Rode vlag boven witte vlag betekent:

Formatie verbreken en meren of voor anker gaan met gestreken of opgegeide zeilen, nadat het admiraalsjacht ligplaats heeft gekozen.

Rode, witte en blauwe vlag onder elkaar betekent:

Formatie verbreken, alle vaartuigen begeven zich naar de naastbijgelegen haven volgens vooraf gekregen orders.

Blauwe vlag boven witte vlag betekent:

Vlagofficiëren moeten aan boord van het admiraalsjacht komen.

Blauwe vlag boven rode vlag betekent:

Vlagofficiëren en kapiteins moeten aan boord van het admiraalsjacht komen.

Oranje vlag boven blauwe vlag betekent:

Eskaders varen en manoeuvreren zelfstandig onder bevel van hun vlagofficiëren, docht blijven binnen seinafstand van de admiraal.

Oranje vlag boven rode vlag betekent:

Vlootverband herstellen. Vlagofficiëren verzamelen hun eskaders in kiellinie achter de admiraal.

Afstand houden

Artikel 8

In kiellinie

zeilende is de normale afstand tussen de jachten ongeveer 20 meter, doch in elk geval zodanig, dat men elkaars manoeuvres niet hindert. In vlootverband zeilende zal tussen de eskaders een afstand van ongeveer 60 meter worden gehandhaafd.

In frontlinie

zeilende wordt de snelheid zodanig geregeld, dat de schepen elkaar dwars blijven peilen. De afstand tussen de jachten moet zodanig zijn, dat uit de frontlinie weder in kiellinie kan worden overgegaan.

Zeilende met colonnes in frontlinie

handhaven de vlagofficiëren de afstand tussen de eskaders, zodanig, dat weder in kiellinie kan worden overgegaan, met behoorlijke afstand tussen de eskaders. Deze manoeuvre heet vanouds het „deployeren van de vloot in de slaglinie“.

Saluut aan de Admiraal

Artikel 9

De Admiraal bevindt zich aan boord van het vloot-vlaggeschip of Admiraalschip. Als Admiraalschip wordt telkenmale ter plaatse een der deelnemende schepen aangewezen.

Wanneer de eskaders voor de eerste maal in formatie het voor anker liggende Admiraalschip voorbijvaren, wordt de Admiraal gesalueerd, die dit saluut beantwoordt.

Dit salueren der voorbijvarende schepen geschiedt als volgt:

- de kapitein van het schip salueert, de overige bemanningsleden nemen de houding aan;
- de fok dan wel de nok van het grootzeil wordt tijdens het voorbijvaren gestreken;
- eventueel aanwezige boordkanonnen geven vuur.

Indien de eskaders het Admiraalschip een tweede maal passeren, wordt het saluut niet herhaald.

Artikel 10

Na het afnemen van het saluut stelt de Admiraal zich met zijn schip aan het hoofd van het eerste eskader en neemt de leiding der manoeuvres over.